

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

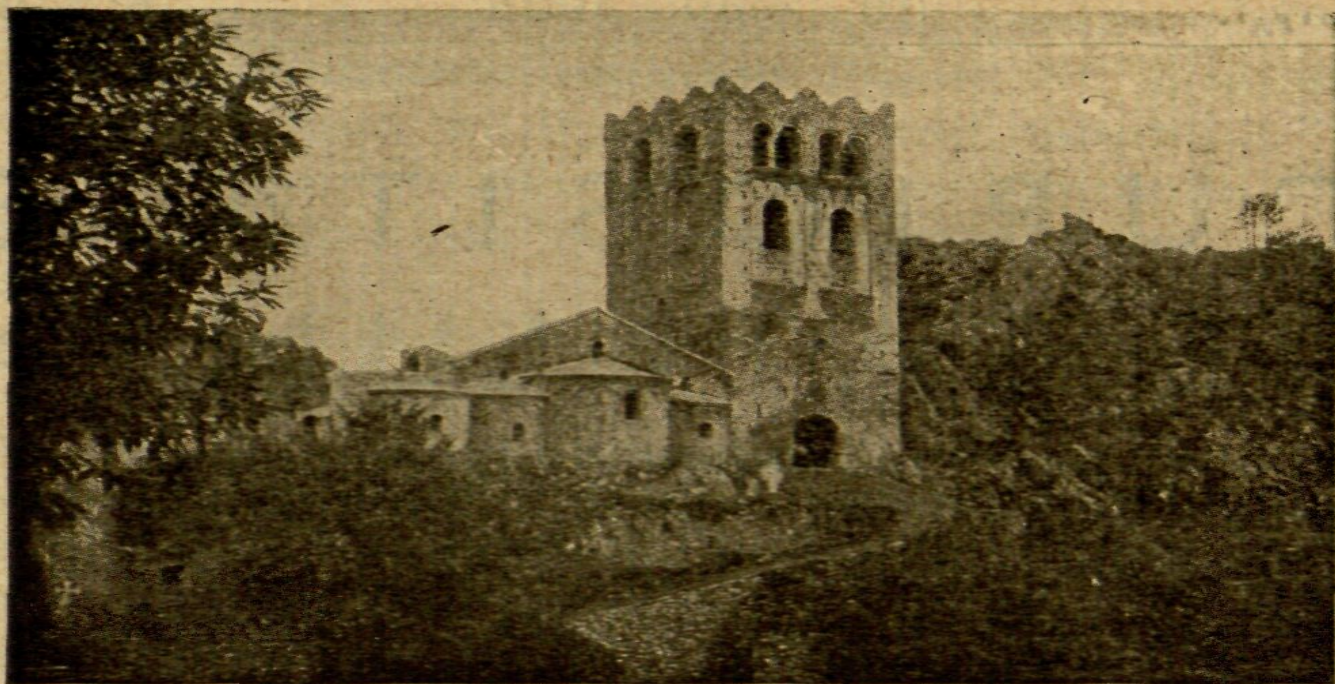
P R E U :

Número corrent	25 cèntims.
Número atrassat	40 »
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

El plor de les muntanyes (acabament),
pàg. 66. - Fets històrics, pàg. 69. - Esta-
dística, pàg. 71. - Nostra premsa, pàgina
72. - Una bella popularitat, pàg. 73. -
Consell, pàg. 74. - Sant Pere de Castellet,
pàg. 75. - Cançons populars, pàg. 76. -
"Camping" per Catalunya, pàg. 77. -
A remarcar, pàg. 78. - Ressenyes històri-
ques, pàg. 79. - Una locució popular, pà-
gina 81. - Gràfic, pàg. 82. - Antologia poè-
tica, pàg. 83. - Contes vells... forjats de
nou, pàg. 84. - Una pregunta, pàg. 86. -
Catalans notables, pàg. 87. - Aforismes i
proverbis, pàg. 89. - Interessants notes
respecte a les Arts Gràfiques, pàg. 90. -
Barcelona presenta el primer globus ae-
rostàtic de la Península, pàg. 93. - Les
Corts de Catalunya a Montblanc, pàgina
94. - Aforismes i proverbis, pàg. 94. - Fes-
tes i aplecs del Vallès, pàg. 95. - Ende-
vinalla, pàg. 96.

Vista exterior de Sant Martí del Canigó.

El plor de les muntanyes

Del Pirineu llegendari (segle X)

(Acabament)

Oh solitud cruenta del romeu
ignot i greu
i lluny del goig de la paraula humana!
Camina que camina el pecador
absent d'amor
i assedegat del viure que demana.

Camina encara uns jorns tot abatut,
sagnant, hirsut,
espellifat de carns i de la roba...
Quan veu enllà el cim al d'ell sospirat
tan alluyat
s'adona de què al lloc del crim es troba.

I allà renova el plor amb sentiment
i es sent morent
sense assolir les terres estimades;

té set i en lloc troba aigua pel seu cos
sedent, febrós,
i defallit al cel duu llurs mirades.

El sol de juliol s'engolfí els blocs
de neu i els flocs
de l'aigua cristallina de les serres...
¿On anirà per apagar la set
si és inert
el cim, i fins les roques i les terres?

I prega, prega a Déu que ans de morir
el vulgi oir
i li perdoni el crim que el confonia;
prova d'alçar-se i clava el llarg bastó,
son companyó,
dins de la terra que el cor li estrenyia.

Pregant, pregant, va perdent els sentits
ja consumits
de tants dolors soferts i tanta pena;
mes Déu, que el prova en l'hora de sofrir,
el deixondí
quan el nou jorn besava la carena.

S'aixeca poc a poc per fê el camí
i heure'n el fi
i el bastó queda pres i dins s'aferra;
prova de treure'l i el veu reverdit
i un goig del pit
li fa besar devotament la terra.

Mes, oh prodigi de l'Omnipotent!,
sobtadament,
del bes brollà un doll d'aigua cristallina:
el comte, assedegat del llarg camí
i de tant sofrir,
s'assacià amb la gràcia tan divina.

Refet son cos i el cor purificat.
esperançat
fa via amb sant delit i amb gran coratge;

mes al petjà el terror de promissió
duu el seu perdó
al cor del Canigó i en ell s'estatja.

CANÇÓ DE LA LLEGENDA

Dins el cor de la Cerdanya
assenyalada amb fils d'argent
de la França i de l'Espanya,
un monestir hi té seient.
Les campanes branden d'hora
a Sant Martí del Canigó;
tothom plora a dins i a fora:
un nou monjo fa el sermó.
Ell remou el gest innoble
de sa vida horripilant
i la mort que donà a un noble
i la visita al Pare Sant,
i la sàvia penitència
que florí en els llavis blancs
com de cèlica absolvència
si acomplia els desigs sants,
les angoixes i els deliris,
les pregueres al Senyor
i el rosari de martiris
amb llur sang per medalló
que ofrenava cada dia
a la Regina del seu cor
que llurs penes endolcia
i li donava auri conhort;
i el prodigi del Déu-Pare
quan li féu florí el bastó
i el doll d'aigua que encar ara
brolla a dolls d'aquell turó
on la Verge sobirana
voltada de pura neu
hi fa vida d'ermitana
prop la *Font* d'aquell *Romeu*.

AMAT GOSALBES.

(De «Els Amics del Folklore de Catalunya»).

FETS HISTORICS

Agustina d'Aragó

Es vertaderament lamentable veure com a casa nostra elements forans que sojornen en el camp literari i s'hostatgen a la nostra terra, amb un afany de patentitzar una documentació històrica que els permeti lluir el qualificatiu de publicistes, arrangen els fets històrics al seu gust i caprici, obstaculitzant així el ver camí de la Història de Catalunya.

Aquests individus, a més d'arranjar-ho tot al seu gust, deixen els problemes dubtosos d'una faisó tal, que hom ens ha indicat en diguéssim quelcom en **CURIOSITATS DE CATALUNYA**.

En un determinat periòdic barceloní, en una informació periodística publicada el dia 2 d'agost del 1935, deia el següent: «Y en cuanto si es de Zaragoza o de Cataluña, es algo que si lo pudiéramos asegurar lo haría con mucho gusto, pero no vale dar opiniones personales y menos en la Historia donde muchas cosas necesitan su comprobación» (sic).

Això ho digué referint-se a Agustina d'Aragó, i

nosaltres, que tenim el costum de documentar-nos bé abans d'escriure, invitem aquell senyor a comprovar les dades següents, en la seguretat que així, en el successiu, procurarà no inserir opinions arbitràries en el que es refereix a Catalunya.

* * *

Agustina Saragossa i Domènech (coneguda per Agustina d'Aragó), nasqué a Barcelona, el 4 de març del 1786, i fou batejada el dia 6 del propi mes i any a l'església de Santa Maria del Mar, de Barcelona.

De menuda anà a viure a Saragossa. Quan hi hagué el primer setge d'aquella ciutat, el juliol del 1808, defensà la porta del Portillo de la faisó que tots coneixem prou bé. Aquell fet d'armes li valgué el càrrec i sou de sots-tinent, segons nomenament que estengué Ferran VII, d'acord amb la Junta Suprema.

Es maridà amb un militar, el qual fou traslladat a Melilla, on s'hi troba un document del Regiment d'Infanteria de Ceuta, pel qual sabem que Agustina Saragossa i Domènech rebia una mensualitat de 517 rals de velló com a sots-tinent adjunt.

Morí a Melilla en... 1858 (?), data que no podem confirmar-la, car ni el comte de Toreno, Rada i Delgado, Alcaide, Ibieca i Eduard Chao, historiadors, no ho saben.

Han parlat d'ella:

«La heroína de Zaragoza», de Carlota Caso.

«Agustina Saragossa i Domènech», d'Agustí Coy.

«Retrato de Agustina Zaragoza», d'Angel Barcia.

«Agustina Saragossa és barcelonina», de Ramon Comas, obra de l'any 1907.

* * *

No volem estendre aquesta informació explicant el setge de Saragossa; no pertany aquell fet a Cata-

lunya, sinó a l'Aragó, i, per aquest motiu, ens abstenim de fer-ho. El nostre desig era el de deixar esclarit aquest punt, el de la catalanitat de l'heroïna aragonesa, perquè ningú no dubti d'aquesta veritat històrica.

RAMON BOTEY I OROBITG.

Estadística

SEGONS el cens oficial del 1930, són dinou els municipis catalans que tenen un cens de població superior als deu mil habitants. Per ordre de major a menor, són els següents:

Barcelona	1.005.565
Sabadell	44.417
Badalona	44.335
Lleida	38.423
Terrassa	37.470
Tortosa	35.315
Hospitalet de Llobregat	33.567
Manresa	31.239
Reus	30.162
Tarragona	29.800
Mataró	28.114
Girona	22.242
Vilanova i La Geltrú ...	15.589
Vic	14.748
Figueres	14.106
Igualada	13.400
Granollers	12.647
Olot	11.597
Valls	11.202

El Eco de la Costa.

Periódico republicano federal y de intereses locales.

(SEGUNDA ÉPOCA.)

PRECIOS DE SUSCRIPCION
Mataró y Barcelona el mes, 4 rs.
En los demás puertos de España 5 rs.
Números sueltos, 1 real.

Se publica los domingos.
Redaccion y Administracion, Palau 18.
No se devuelven originales

ANUNCIOS.
A los suscritores... 8 cts. linea.
A los no suscritos... 24 * *
Edictos y remitidos... 32 * *

LIGERAS CONSIDERACIONES SOBRE LA ADMINISTRACION PÚBLICA.

«... hay aquí una levadura, una corriente, un fermento, una cosa que no sé como se engendra, es donde está y a donde se dirige, pero que hace elevar a los pueblos: «en cuestion de moralidad, hemos ganado poco, estamos lo mismo que estábamos en igual época...»
RUIZ ZAMALLA.

Los pueblos son verdaderamente dichosos cuando son ricos, libres y morales. La miseria, la opresion y la inmoralidad no pueden jamás ser base de la pública felicidad.

Engendra la riqueza la práctica constante del trabajo. Pero el trabajo lo facilita y desarrolla una administracion pública en que haya moralidad.

En un pueblo en que la oliganza ejerza su malévolos influencia, la moralidad no puede imperar. Una buena administracion pública extirpará de raíz esta planta parásita, este virus corrosivo que acaba con las fuerzas vivas de un pueblo, porque su accion saludable fomenta y desarrolla los instintos de laboriosidad y de aplicacion al trabajo. No pueden ser ricos los pueblos que no proscriben la ociosidad y la pereza.

La libertad no es posible sin la riqueza y la moralidad. A una buena administracion le es dado estimular la produccion, cuyo desenvolvimiento facilitado, de cuya manera el trabajo se enaltece.

La libertad no es posible sin la riqueza y la moralidad. Una buena administracion pública, estimulando el constante desenvolvimiento de la produccion, produce aquella, y al propio tiempo desarrolla la moralidad, puesto que se enaltece el trabajo, del cual emanan todas las virtudes que engran-

decen a los pueblos. Sin esto no pueden estos ejercer la libertad dignamente en sus grandes manifestaciones.

Para fomenjar la riqueza, estimular el pensamiento moral, ensanchar el círculo de las públicas libertades no han obrado bien los hombres que están hoy al frente de la administracion pública en España.

Las palabras del presidente de las Cortes, pronunciadas a bordo de la *Villa de Madrid*, son de ello el testimonio mas autorizado: «En cuestion de moralidad, hemos ganado poco, estamos lo mismo que estábamos.»

Se han reconocido al pueblo unos cuantos derechos políticos, pero la administracion pública no se ha reformado, continua con todas sus gabelas reaccionarias, con agiotage, con su irregularidad. La moralidad anda por las nubes y la riqueza está hundida en el Averno.

¿Cuán justa no es la declaracion del señor presidente de las Cortes!

¿Qué han hecho los hombres que rigen hoy los destinos del país para aumentar los gérmenes de riqueza, para aumentar los caminos, los canales, los puertos, las escuelas, los comercios, la agricultura, la navegacion, la industria? Nada. Desde Setiembre de 1868 acá no han hecho mas que politrear, disputarse cual lobos hambrientos la presa codiciada del presupuesto.

Tenemos derecho a exigir en nuestra administracion pública, libertad, economía, sencillez, moralidad, inteligencia. Véase lo que tenemos.

España tiene grandes elementos naturales de riqueza, superiores a los de las naciones mas cultas, mas libres y mas ricas de Europa y aun de América, sin embargo, somos en España mas pobres que todos estos países por la pésima administracion.

N O S T R A P R E M S A

“EL ECO DE LA COSTA”

EL setembre del 1869, començà, a Mataró, a veure la llum aquest periòdic, amb el subtítol «Periódico republicano federal y de intereses locales». Cada número constava de vuit pàgines, tamany 24 X 33, a dues columnes. Des del començament de la seva publicació fins el 1.^r de gener del 1870, sortia dues vegades a la setmana; des d'aquesta data, passà a setmanari, publicant-se els diumenges. La Redacció i Administració, estaven instal·lades al carrer de Palau, 18. Fou imprès en diferents impremtes, especialment en la de Josep Abadal, de Mataró. Veiem el núm. 89, amb data 25 de desembre del 1870, any II, en la capçalera del qual consta «segona època». En el núm. 4, de l'11 de juliol del 1872, any IV, consta «tercera època». No sabem quan començaren, ni quan acabaren aquestes diferents èpoques d'aquesta publicació, que deixà de publicar-se l'any 1872. Estava escrit en castellà. Els preus de subscripció eren: Mataró i Barcelona, 4 rals al mes; Espanya, 5 rals; número solt, 1 ral.—JOAN TORRENT.

Una bella popularitat

ELS tarragonins tenen una arrelada devoció a Sant Magí, venerat com a Patró, i a qui acudeixen en totes les adversitats de la vida per a obtenir la seva protecció valuosa.

De l'antiguitat i popularitat de la devoció esmentada en són proves paleses els quadros penjats a les parets del temple de Sant Magí del Portal del Carro de Tarragona; alguns quadros tenen més de cent anys, altres són col·locats més recents, ço que ens diu la continuïtat de la devoció.

Aquesta capella està situada prop del Portal del Carro, per on, segons la tradició tarragonina, recollida pel canononge Sessé, sortí el Sant, miraculosament deslliurat de la presó per un àngel que li obrí la porta que donava a la muralla, anant-se altra vegada a la muntanya de Brufaganya, on hi tenia el Sant el seu refugi.

A l'esmentada capella hi ha un altar d'alabastre, i a la paret es contempla la imatge del Sant pintada sense haver-se esmorteït gens, malgrat el temps i la humitat, que molts ho consideren una cosa providencial.

Davant d'aquesta imatge constantment s'agenollen els devots per demanar-li protecció i empar en totes les èpoques de la vida, i donar-li gràcies pels favors alcançats per la seva intercessió: tan general és la devoció a Sant Magí.

Volem remarcar la cèlebre metxa exposada en un quadro damunt la porta de la sagristia, que recorda el següent: Quan l'exèrcit francès de Napoleó I, es retirà de Tarragona, posà explosius a diversos indrets de la ciutat; tots explotaren i causaren enormes estralls, menys la de la torre de Sant Magí, per haver-se apagat la metxa, i que molts ho creuen com a miracle manifest del Sant; succeí aquest fet la nit del 18 al 19 d'agost de 1813.

No descriurem detalladament la capella; direm tan sols que, quan es va poder, aviat el lloc de devoció es convertí en capella, que fou beneïda el 23 de febrer de 1778 i començà a celebrar-s'hi la santa missa; en 1780 es feren treballs per engrandir-la, i l'any 1857 fou acabada l'església actual. Es respectà el quadro del Sant, del qual hem parlat.

També els mariners tenen devoció a Sant Magí, com es manifesta pels ben fets i petits vaixells que hom pot contemplar, com a ex-vots, a la dita església.

Resumint: la devoció és antiquíssima, popular i general, i que no decreix, ben al contrari, augmenta constantment. La multitud que acudeix a aquesta Capella ho testifica plenament, i d'una manera especial durant l'octava, des del 19 al 26 d'agost.

N. SABIR.

CONSELL

Ser en tot bon cristià
molt ajuda a estar-ne sa;
deuràs tenir-ho present,
puix aquest consell val per cent.

Sant Pere de Castellet

LA petita població de Sant Pere de Castellet, vulgarment anomenada Castellet, està situada a tres quilòmetres d'Arboç (Tarragona), quina estació de ferrocarril és la que té més a prop. Es a l'esquerra del riu Foix, al punt en què se li uneix la riera de Marmellà, i hi passa el camí veïnal de Vilanova a Arboç.

El que es divisa primer de Castellet, són les runes d'una antiga residència senyorial del Comte de Santa Coloma, a quina jurisdicció pertanyia Castellet. De lluny sembla que es conservi en bon estat, mes en apropar-s'hi es veuen els marlets escantonats i la torre també malmesa.

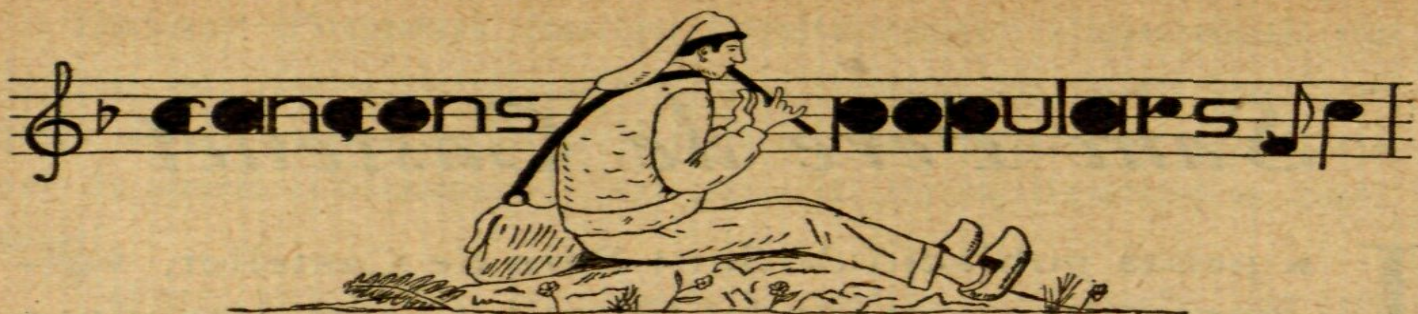
L'esglesiola parroquial dedicada a Sant Pere, és romànica amb un pòrtic de volta de canó, ben interessant. A ambdós costats de l'entrada hi ha dos petits sepulcres de marbre, sostinguts per un joc de capitells molt ben treballats.

Dins del seu terme, hi ha l'ermita de la Mare de Déu de Montanyants i la capelleta romànica dedicada a Sant Esteve, que com a joies posseeix uns artístics encensers, una vera-creu, i capa pluvial, a part d'una pedra mil·lenària que crida l'atenció del visitant. S'ha d'esmentar també el Santuari de Lourdes-Loreto, tan admirat de tothom.

Es molt lloat el Pantà de Foix, que rep les aigües procedents del riu Foix i converteix en regadiu unes 2.000 hectàrees de terreny.

A Sant Pere de Castellet hi són agregats els pobles de Clariana, Gornal, Les Massuques, Torrelletes, i el caseriu Les Casetes de Gornal, tenint aquest municipi uns 3.000 habitants.

MIQUEL FORTUNY.

La dama de València

A València hi ha una dama
que adéu l'amor,
que adéu, princesa,
que és bonica com un sol,
que adéu l'amor,
que adéu, princesa.

Sa mare la pentinava
amb una pinteta d'or.
Sa germana els hi lligava
amb una floc de nou colors;
sa tia els hi perfumava
amb aigua de nou olors.

Son germà la porta a missa
sobre un cavall molt brillós.
Així que ella entra a l'església
els altars rellüen tots,
quan prenia aigua beneïta
les piques es tornen flors.
Les dames seuen a terra,
ella en cadireta d'or.

Moderat

A Va - lèn - cia hi ha u-na da - ma. A Va - lèn - cia hi ha u - na
da - ma. Que és bo - ni - ca com un sol, que a Déu a - mor que a Déu prin-
ce - sa. Que és bo ni - ca com un sol que a Déu a - mor que a Déu prin-
ce - sa.

(De «Cançons de tot arreu», per Mn. F. Baldelló, 1936).

Una tenda en ple «Camping»

«Camping» per Catalunya

QUÈ és el «Camping»?

Diu Baudry de Saunier:

«La definició més innocent, és la més exacta: fèr camping és viure al camp, senzillament, i per extensió viure al bosc, a les muntanyes, vora dels corrents d'aigua.

Es per l'home una manera de revifar el seu cos i, per consegüent, el seu esperit; d'alliberar l'un i l'altre de molta escòria; el cos, per l'esforç i sobrietat a ple aire i a ple sol, sota els estels i a voltes sota la pluja; l'esperit, per la supressió de banals preocupacions de professió o d'ofici, d'obligacions casolanes i de cabòries i plaers mundans, per la recerca i contemplació de les meravelles que ens ofereix la naturalesa i qualche volta l'esforç humà».

De mica en mica, sembla que es nota una certa tendència a descongestionar alguns aspectes d'esport massa abassegadors. Anar a la naturalesa és una bella cosa. I anar-hi de «camping», amb una tenda, millor. Perquè amb una tenda:

No teniu limitació de temps.

Fruïu del màxim contacte amb la naturalesa.

Teniu sempre soplug i estada a punt en l'indret que més us escau.

La vostra llibertat d'acció és absoluta.

Fruïu el goig de bastar-vos a vós mateix i enginyar-vos per a suplir amb el propi esforç i iniciativa les petites deficiències i incomoditats de la vida simple i primitiva de campament.

Us eviteu les despeses d'un hostatge sempre poc higiènic i confortable, sovint car i a voltes difícil d'aconseguir, a canvi d'uns pocs quilos a l'esquena.

Disfruteu de la camaraderia i amistat dels companys de camp que vós mateix heu escollit.

A REMARCAR

Contrastant amb la ciutat de Barcelona i amb altres poblacions de Catalunya que compten amb milers d'habitants, al nostre Principat hi ha sis municipis els quals, segons el cens del 1930, no arriben al centenar d'habitants. Són els següents:

Eller (Cerdanya)		63 habitants.
Les Irlles (Baix Camp)		68 »
La Mussara (Baix Camp)		95 »
Renau (Tarragonès)		89 »
Riu del Pendís (Cerdanya)		98 »
Ciurana de Prades (Priorat)		95 »

Castell de Belloc del Vallès

AQUEST castell, junt amb els dos anteriors descrits, els de La Roca i Burriac, i alguns altres, formaven la principal defensa de la comarca del Vallès.

Les primeres notícies que es tenen daten de començaments del segle XII. Una d'elles ens diu que el vescomte Gausbert Witard de Belloc va fundar el Monestir de Sant Pau del Camp, a Barcelona, finalitzant aquesta obra el 24 d'abril del 1117.

A aquest Monestir féu donació d'alguns dels seus béns, incluint en ells el Castell de Belloc, amb tots els seus drets; no obstant, va reservar-se per ell i els seus successors, la senyoria estricta del Castell de Belloc, encara que, de fet, pertanyia als monjos del convent de Sant Pau, per haver-ne fet donació amb tots els seus drets, com ja havem dit.

Estigué en poder dels monjos fins l'any 1314, en què Simó de Belloc i d'Alemaný féu un canvi amb els monjos, donant-los-hi una casa anomenada "Casa Espiell", amb tots els seus drets i rèdits, junt amb un molí adjunt a la casa, i, a més, la quantitat de 9.000 sous barcelonins. Davant d'aquesta oferta, els monjos cediren el castell amb tots els seus drets, tornant, amb aquest fet, a possessió dels seus primers propietaris, és a dir, no els primers, sinó els descendents.

Durant la guerra que per espai de 10 anys sostingué Catalunya contra Joan II, en 1462, després d'haver entrat el rei per Balaguer, els diputats de la Generalitat enviaren un escrit als senyors del Castell notificant-los-hi que havia estat feta decisió que ells, junt amb els seus homes d'armes, anessin a defensar la capital del Principat.

Aquesta ordre, a més de Belloc, fou tramesa a La Roca i altres, amb el mateix fi.

En esent el mes de juliol, el sometent de Barcelona, a les ordres de Joan de Marimon, es juntaren amb les armes de Belloc i La Roca, mentre el comte de Pallars tenia assetjats la reina i al seu fill Ferran. Els francesos entraren pels Pirineus, en nombre de 6.000 homes, i junt amb les tropes reials obligaren al comte a batre's en retirada cap a Barcelona.

El setembre del mateix any, la reina i el comte Foix, amb un exèrcit de 8.000 homes, en la seva major part francesos, sortiren de Girona, dirigint-se cap al Vallès, on després d'aferriades lluites aconseguiren apoderar-se de tots els poblets i castells, i el dia 8 posaren setge a Barcelona. Es juntaren en aquest fet el rei Joan amb les seves tropes, però sortosament aquest setge fou de curta durada, ja que el dia 13 d'octubre sortien totes les tropes cap a Vilafranca.

Un cop a fora les hosts que assetjaren Barcelona, Fra Joan de Beaumont, prior de Sant Joan, junt amb els consellers i diputats de Barcelona, acordaren recobrar, costés el que costés, tot el perdut durant el temps del setge. Efectivament, es preparà un fort exèrcit, el qual, a les ordres dels consellers de Barcelona, Esteve Mir i Pere Julià, s'apoderaren, després de curta lluita, del castell de Montcada.

Animats per aquesta victòria es multiplicaren els esforços d'aquell grapat d'homes, i es nomenà capità d'aquella força, a Pere de Belloc, perquè es dirigissin cap a La Roca, qui després de suprems esforços, el dia 19 d'abril de l'any següent, 1463, aconseguiren apoderar-se de dit castell.

Al cap de poc temps repetiren la proesa al castell de Belloc.

D'aquest castell avui dia no en queden més que quatre runes, entre elles la torre de l'homenatge, que fou restaurada en 1704 per Ramon de Belloc, qui, a més, féu construir en son interior una capella dedicada a Sant Pau, que més tard fou oberta al culte, en 1706.

Durant la guerra de la independència, en 1808, fou

incendiat el castell, sense que ningú s'atrevis a intentar apagar el foc per por als francesos.

L'incendi, i després el pillatge, acabaren amb les coses de valor que es guardaven, i per evitar la més completa profanació de la capella es féu aparedar la porta i totes les altres obertures.

Això durà per espai de 42 anys, ja que l'any 1850, Josep Marià de Belloc, propietari de la Capella, donà el permís perquè es tirés la paret a terra i així pogués visitar-se.

Entre les runes es trobaren alguns objectes de valor i interessants documents que fan referència a la guerra de Successió, que sortosament avui dia es conserven.

J. NADAL I RIBAS.

UNA LOCUCIO POPULAR

«Irà a parar a l'Areny»

S'usa aquesta locució quan es tracta d'una persona de mal viure al qui es fa la predicció funesta que ha d'acabar en mal, o que ha de tenir un fi tràgic per càstig de la justícia. Pervé aquesta dita del costum de tenir lloc, de temps antics, les execucions dels criminals en les afores de la ciutat de Girona, junt al riu Onyar, en el lloc anomenat, per això mateix, Areny o arenal, que això significa en el nostre idioma.

La notícia més antiga que hem trobat de tan tristos espectacles en dit punt, remunta al 21 de març del 1361, el qual dia fou allí decapitat Bernat Ferrer, fabricant de panyos d'aquella ciutat, qui pocs moments abans de la seva execució fou requerit per un dels seus creditors, davant notari, a fi que declarés certs deutes, com ho féu, i se'n tragué escriptura pública.

ENRIC CLAUDI GIRBAL.

La muntanya catalana ofereix notes de gran interès folklòric, i àdhuc artístic, amb les seves danses típiques. Com exemple, vegeu la que represen-

ta aquesta pintura d'Antoni Ferrer. Es un *contrapàs*; dansa senyoriuola i distingida, graciosa de ritme i moviments. Es un ball de gust, i delicadíssim.

S o n e t i c a n ç ó

SONET

IGNORES el cor que em bat
 en veure't absent, abstreta;
 trist batec il·luminat
 amb angles tèrbols, concreta

claror nocturnal, relat
 sense cap ratlla perfecta;
 signes d'un cel de ciutat
 dins coves del mar desfeta.

Matins sense coneixença;
 la pena m'abriga immensa
 per amples vies desertes

amb vols de fulles inertes;
 pàl·lid trepig de les hores
 —¡el cor que em bat i que ignores!

CANÇÓ

Sobre el pont de l'alba
 ¿quina cançó tenia
 deixadesa de sol,
 pal·lidesa de lluna
 per fer-te vaga, amor?
 ¿Quina cançó tenia
 llum indolent resclosa,
 randes de platja i ona,
 per fer-te meva, amor?

JOAN TEIXIDOR

UAB
 Biblioteca de Comunicació
 i Hemeroteca General

(Del llibre «Joc partit»).

A m o r

TARDA de diumenge primaveral. El sol declina lentament. Les seves últimes lluïssors, però, sembla voler dedicar-les a Lluís i Emília, jove parella d'enamorats, per bé que ja fa dues anyades d'ençà de llur matrimoni.

Dos anys justs que s'uniren. Precisament ara ho celebren, millor dit, ho commemoren. No pas amb menjars succulents, ni assistint a qualque espectacle, ni molt menys reunint les amistats i coneixences. Han decidit festejar el segon aniversari de llur unió, rememorant fets viscuts, recordant dites, evocant els temps, inoblidables per ells, de llurs relacions... Tot això en la intimitat, còmodament asseguts en sengles butaques al voltant d'una petita tauleta enclavada al bell mig d'una espaiosa tribuna, tenint per fons la serralada de Collcerola i besats per l'astre rei que, poc a poc, va a la posta.

La conversa, més que conversa podríem dir-ne diàleg conjugal, s'esllavissa planera entremig de rialles i somriures que mútuament es dediquen, tot assaborint un moca flairós i exquisit.

Viuen l'un per l'altre. Les mirades no gens fictícies, deixen entreveure la immensa estimació que amdós es professen. Estimació abrandida del més pur amor, completament exempta d'egoismes i conveniències personals.

Apropem-nos a ells, escoltem llur colloqui. Anem en compte, però, de no ésser descoberts.

—Recordes, Emília, el dia d'avui, quatre anys enrera?

—Aquell va ésser el jorn de la nostra coneixença. Al cap de tres mesos vares dir-me la paraula amorosa que tants dies feia que jo esperava impacient, amb il·lusió. Dos anys després, també per aquesta mateixa data, tu així ho volgueres, ens casàrem...

—Aquesta posta de sol d'avui em recorda la

d'aquell dia en què per primera vegada vaig comunicar-te el meu afecte. A mesura que la llum solar s'anava apagant, en la teva carona s'encenien trenta mil clarors que t'enrojolaren per complet. I tot degut a les meves paraules!

—Per què, Lluís, tu que comptaves amb tantes simpaties entre l'abundor de l'element femení que anava darrera teu, per què, repeteixo, t'anares a fixar en mi, la més insignificant de les teves coneixences?

—Precisament per això. Perquè d'entre totes resultares ésser la més humil, no pas la més insignificant, almenys per a mi.

—Sempre he procedit amb la més gran naturalitat, obeint a tothora els batecs del meu cor, sense desoir els dictats de la consciència.

—Aquesta gran naturalitat que, com dius molt bé, no s'aparta ni s'ha apartat mai de tu, és, a la meua manera de veure, el que va fer-te destacar per damunt de totes les meves amistats. Enemic acèrrim de tota mena d'artifici, les teves maneres de fer i de raonar, completament exemptes de presumpció i de vanitat, m'enamoraren de bones a primeres. La teva figura, abillada sempre amb la més gran discreció que no exclou l'elegància; el teu rostre radiant de formosor autèntica, no pas manllevada al *rimmel*, ni al coloret, ni a les pinces depiladores; el teu riure no gens baladrer ni proferit sense motiu, espontani i natural sempre; els teus ulls, aquests ulls teus que irradien bondat, que esguarden amb tanta amorositat... Totes aquestes qualitats varen fer-me adonar de tu, de tu que semblava que volies passar desapercibuda entre la munió de joventut femenina de llavors, la majoria, sap greu dir-ho, amiga de l'engany i de la facècia, de la carrincloneria i del flirt.

Un plor d'infant, de llur primer fillet, els interromp. Amatents, cuiten a anar al seu encontre. El troben ajegudet al bres, fent esforços per incorporar-se. No pot. Es tan menut! Encara no té prou forces per a valer-se per ell mateix. Amb els peuetxets, però, tracta d'alliberar-se de l'embolcall que l'abrigalla. Una bona estona de lluita i, finalment, ho aconsegueix.

Emília, la jove mare, riu de la petita entremalia-
dura del seu fillet.

—... però, Lluïset, que vols refredar-te? —li diu
tot amoixant-lo i petonejant-lo alhora.

I se'l mira, i remira, i se'l torna a mirar tota em-
badalida, com encisada. No es cansa de contemplar-
lo. De sobte, esclata a riure. El nen li ha dedicat una
llengota, petita i fina, com ell.

—No veus, Lluís? —exclama tota contenta i amb
una íntima satisfacció interior que li traspua al defo-
ra. —No veus, tan petit i ja fa befa dels seus pares.

L'espòs, per tota resposta, l'atrau vers ell, l'em-
presona afectuosament entre els seus braços. I és en
aquesta posició quan li diu, baix, molt baixet, amb
paraules que solament poden ésser dictades pel més
gran amor:

—Emília, Emília meva: tinc afany de viure per
així poder estimar-vos foça. Si per altra cosa no, per-
què aquest riure teu i també la llum del teu esguard,
que m'esperonen a treballar a l'ensem que consti-
tueixen el meu goig i la meva felicitat, puguin per-
petuar-se en el nostre fillet, en aquest plançó nostre
tan estimat...

Els mots, de mica en mica, van perdent sonoritat.
Ja no arriben a les nostres oïdes. Constatem, però
com els rostres del jove matrimoni, s'acosten paula-
tinament. Fins que un bes, llarg i silenciós, fet més
amb el cor que amb els llavis, segella tan bella unió.

Es en aquell mateix instant quan el disc solar
decideix amagar-se del tot. En canvi, rialler i rutilant,
el primer estel saluda a la venturosa parella.

Entretant, el fillet, cames enlaire, no para de
xerrotejar.

JOSEP M.ª SALAS I JULIÀ

Una pregunta

¿Quina cosa és, sabeu,
que ens toca la cara i no la veieu?

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Memòria General

(El vent).

CATALANS NOTABLES

Josep Lluís Pons i Gallarza

UN dels més inspirats poetes contemporanis, escriptor laboriós que va succeir a En Piferrer a la càtedra de retòrica i poètica de l'Institut de Barcelona. Va néixer al poble de Sant Andreu de Palomar, barriada ara de la gran urbs barcelonina.

Estudià filosofia i jurisprudència a la Universitat de Barcelona. Va conrear la poesia catalana, obtenint el títol de *Mestre en Gai Saber* en 1867, i figurà entre els set primers mantenedors dels Jocs Florals de Barcelona quan aquests foren restaurats, i n'ocupà la presidència en 1870 i en 1878. Els seus discursos presidencials s'han considerat com excel·lents peces d'oratória patriòtica.

A l'Acadèmia de Bones Lletres donà a conèixer una llegenda original, titulada *El Castell de Montcada*, un estudi de les poesies de Tomàs Aguiló i fragments d'un poema destinat a cantar el patriotisme de Fivaller. Publicà varies obres molt notables. Entre les seves més inspirades

composicions mereixen esmentar-se les titulades *Lo treball de Catalunya, La llar, i la montanya catalana*. El seu selecte llenguatge poètic, li ha fet ocupar un lloc preeminent en les lletres de la nostra Pàtria.

Va passar a Palma de Mallorca, per a desempenyar la càtedra d'història i geografia, i es pot assegurar que foren deixebles seus la major part dels que a l'illa daurada obtingueren renom, literàriament, al darrer terç del segle XIX.

Entre els molts càrrecs de significació que havia obtingut, cal recordar el de President de l'Ateneu de Palma de Mallorca, el d'individu de les Acadèmies de Jurisprudència i de Bones Lletres de Barcelona.

Després d'una vida consagrada a les lletres, el senyor Pons i Gallarza, morí a Palma de Mallorca, el dia 24 d'agost del 1894.

MIQUEL CODINA I FARRÉ.

La Mort dels Montcades

(Fragment)

IV

RECORD

Oh fills de Barcelona!
els jorns primers del Maig,
quan brots i pàmpols tendres
verdegen pels vinyats,
i xisclen cruixidelles
gronxant-se en els cimals;
d'aquell turó que rònec
aixeca, al Nord el cap,
del riu Besòs en l'aigua
rogenca els peus mullant,
pugen fins a la cima
el dia en fer-se clar.
Veureu d'un castell gòtic
que n'era dels més alts,

les torres trocejades,
xapats per terra els arcs.
Blavenques atzavares
per tots sos murs voltant
i blanques englantines
pel mig dels tristos cards.
Llavors, si els ulls atònits
gireu envers la mar,
les illes de Mallorca
veureu, si bé albirau,
de l'ona llunyadana
dormint sobre el mirall.
Allí, per l'honra vostra,
pel Déu que n'és sagrat,
moriren els Montcades,
més, ai! tots dos germans.
Si aimau la dolça terra
que infants ens alletà,
i els segles rics de glòria
del nostre august passat,
digau per despedida
les timbes davallans:
—“Germans, els de Montcada,
per sempre Déu vos guard”.

JOSEP-LL. PONS I GALLARZA.

AFORISMES I PROVERBIS

Els bons joves són aquells que semblen vells,
i els mals vells aquells qui semblen joves.

Llaurat de vaques i cavat de dones,
mal treballat i ben trepitjat.

Vera justícia ha compassió, i la falsa ha indignació.

*Interessants notes respecte a les Arts gràfiques**

(Continuació)

Compilades per
ROMÀ CANIVELL I BUXÓ.

13 FEBRER 1704

En aquesta data ocorregué un formidable incendi en la impremta de Josep Llopis, de Barcelona, quedant destruïda totalment l'edició de les *Constitucions de Catalunya*, que s'estava imprimint, junt amb les últimes aprovades per Felip V.

L'estat polític d'aquell moment en el país era de tal efervescència, que aquest incident va fer que la malícia popular, sospités que l'incendi no havia estat casual, i va donar lloc a les murmuracions, influint, sens dubte, en els fets ocorreguts i que la història ens els relata detalladament, de 1704 a 1714.

7 OCTUBRE 1760

Va néixer a Tarragona En Raimond Strauch, home d'extraordinari talent, qui més tard fou Bisbe de Vic, en 1817.

En la seva joventut es dedicà al periodisme amb verdadera passió, manifestant les seves idees absolutistes per les quals fou empresonat des del dia 28 de juliol de 1812 al 22 de maig de 1814.

* Vegi's CURIOSITATS DE CATALUNYA, núms. 19, 24 i 27.

L'any 1820 fou processat "por sus ideas anti-constitucionales".

Va exercir el periodisme, principalment a les illes Balears, en les quals fundà el "*Semanario Cristiano Político de Mallorca*" (1812-1814), secundat pels frares Miquel i Domènec Lladó, Antoni Togores i Altamir.

El Bisbe Strauch va morir assassinat, el dia 15 d'abril del 1820.

14 OCTUBRE 1771

El tresorer del Gremi d'Impressors i Llibreters de Barcelona, va entregar, amb data del 14 d'octubre de 1771, 136 lliures, 1 sou i 11 diners al caixer dels Collegis i Gremis de Barcelona, nomenat per al reclutament voluntari de 126 homes, pel servei del Rei.

Tal quantitat era la part corresponent a dit Gremi; es va recaptar entre els amos i operaris en forma molt equitativa; així els operaris del ram quedaren exclosos del servei d'armes i no tenien d'anar a servir el Rei.

1 JUNY 1772

El dia 1 de juny del 1772 va començar la publicació a Barcelona del *Diari Evangèlic històric polític*, que en el seu número 15 de juny va canviar el seu títol pel de *Diari Curiós, Històric, Erudit, Comercial, Civil i Econòmic*.

Va publicar-se diàriament en quatre planes, en quart espanyol, amb capçalera orlada, i al mig portava l'escut d'Espanya.

L'imprimia en Joan Forns, amb privilegi del Rei, obtingut pel Dr. Pere Angel de Tarazona.

11 JULIOL 1784

L'impressor barceloní, Pere Gomita i Giralt, va imprimir un llibre sobre la direcció dels globus, per un sistema especial, diferent del primer assaig dels germans Mongolfiers, verificat a Annonay, el desembre del 1782 i també diferent del de Arlandes i Pilatre de Rozier, el novembre del 1783.

Per la compulsació de les dues dates es dedueix que

el referit imprès deu ésser el primer a Espanya sobre el debatut problema de la navegació aèria i un dels més antics entre els altres països.

19 MAIG 1803

"Diari de Vich"

Amb aquest nom i havent tingut redactors diferents es publicava aquest diari a la ciutat de Vic, de 1803 a 1823, en quin moment acabà el segon període constitucional.

Principalment, estava dedicat molt més als interessos generals, que als propis de la localitat, havent representat important paper durant la guerra de la Independència.

9 OCTUBRE 1805

El dia 9 d'octubre del 1805 va néixer a Barcelona el que més tard fou impressor i editor cèlebre, En Manuel Rivadeneyra.

8 JUNY 1808

Començà a publicar-se el "Diari de Manresa", que va continuar fins el 1814, essent un dels principals diaris de Catalunya durant la guerra de la Independència.

De dit "Diari" en va dir Napoleó, que, amb el seu entusiasme, li havia causat més pèrdues que no pas una columna de 2.000 homes.

Va ésser el principal redactor el canonge Alsina, al qui va ajudar el seu company de cabiscol, l'illustre senyor En Francesc Tallada i Molla, afusellat en 1822.

Sembla que el "Diario de Manresa" va canviar el seu títol pel de "El Argos Manresano".

24 DESEMBRE 1808

El general en cap de l'exèrcit francès a Catalunya, des de Vilafranca del Penedès, prohibeix a la redacció del "Diario de Barcelona" la publicació de notícies relatives a la guerra, com no fossin tretes de les notes oficials de l'exèrcit francès.

(Continuarà).

Barcelona
presenta el primer globus aerostàtic
de la Península

Així ens ho informen seguint suposicions; per bé que, a última hora, no hem tingut temps de comprovar-ho. El fet és que l'any 1784 és editada a Barcelona una obreta (actualment és una joia bibliogràfica) relativa a les ascensions en aerostat, per un tal Gamborino, segons sembla, autor dibuixant de la portadella que reproduïm. Sembla que un germà d'aquest Gamborino va aixecar-se en el globus aerostàtic; si era així, aleshores resultaria que el primer globus no solament a Espanya sinó a tota la Península, el presentaria Barcelona, set o vuit anys abans que es conegués a Madrid i a Lisboa.

Les Corts de Catalunya a Montblanc

LES primeres de què tenim notícia que es celebraren a Montblanc, són en el mes de maig de 1307, cridades pel rei Jaume II. Entre altres objectes a tractar, foren el de la conquesta de Sardenya i el plet dels Templers. Es reuniren a l'església de Sant Miquel.

Les segones, el mes de juliol del 1333, cridades pel rei Alfons III. S'hi parlà de la defensa de Castella, en guerra amb els alarbs, i de continuar la lluita contra Gènova.

Les terceres, el desembre de 1370, cridades de Pere III, el Cerimoniós. Fou un dels objectes, deliberar sobre qüestions de la noblesa catalana, suscitades, principalment, pels comtes d'Urgell i d'Empúries.

A 31 d'agost del 1401 es reuní Parlament General de Catalunya a Montblanc, per quedar, amb la mort del rei Martí l'Humà, la corona de Catalunya sense successió. Aquest Parlament es reuní a l'església de Sant Miquel.

Les quartes Corts es celebraren a primer d'octubre del 1414. Foren cridades pel rei, el primer de nissaga castellana, Ferran d'Antequera. Molt agitades van ésser aquestes Corts. S'hi veié ja, en l'Antequera, l'espurna despectiva de l'absolutisme contra el seny liberal nostre.

Les cinquenes Corts, segons algun escriptor, ho foren, en 1454, pel rei Alfons IV, fill de l'Antequera, que té un regnat d'esplendor personal, però que inicia la decadència de Catalunya.

AFORISMES I PROVERBIS

De poques paraules creixen grans baralles.

Les bones paraules fan menjar els malalts.

La pedra fora de la mà, no se sap on va.

Dos pardals en una espiga no hi fan lliga.

A un pare escampador, el fill arreplegador.

No diguis paraula de la qual després hakis de dir:
«Déu volgués que no l'hagués dita».

Festes i aplecs del Vallès

L'ALZINA DE CAN PADRÓ DE PLEGAMANS, I LES SEVES FESTES

ESVELTA i graciosa és l'alzina de Can Padró de Plegamans. Aquesta és a pocs minuts de sortir de Palau Solitar, part amunt del petit nucli batejat amb el nom de les "Cases Noves", en un bell pla d'hortes entremig de l'antic camí de Caldes de Montbui (o sia el de Barcelona a Moià) i l'actual carretera.

La soca d'aquesta majestuosa alzina té uns 3 metres d'alçada, això és, de terra al començament de les branques, que són en nombre de tretze; i en el punt més estret, que és a 1'20 m., fa 3'80 m. de circumferència, i ran de terra mideix 6'70 metres de volt. La seva alçada total és d'uns 25 m.; les rames ocupen un diàmetre de 23 m. i alguna està a poc més d'un metre de terra.

La monumental alzina de Can Padró, tot i els seus 223 anys, o més, té també òptima sanitat i ufana.

Diverses festes s'han celebrat a sota el seu frondós ramatge, entre les quals cal esmentar les següents: En una Festa Major de molts anys enrera (encara que no

havent-se pogut precisar l'any), segons conten els vells del poble, varen celebrar-hi els balls al dessota, tocant l'orquestra entre les branques.

En 1913 l'"Associació Protectora d'Animals i Plantes" va commemorar el segon centenari d'aquest arbre, amb una festa en la qual fou lliurada a son propietari una medalla per a premiar la cura i conservació d'aquell. La premsa diària i gràfica se n'ocupà extensament, i fou una diada de molta animació en el poble.

En els anys 1917 i 1918, en els dies de Festa Major, que es celebra el 26 i 27 d'agost, varen celebrar-hi una funció teatral que motivà que es colloquessin més de mil cadires; varen fer-hi balls amb gran èxit, il·luminant l'arbre amb 5.000 bombetes elèctriques. Aquesta novetat cridà força l'atenció de la gent de la rodalia que hi assistí en gran nombre.

De les festes de la Mare de Déu del Roser, la que es celebra el segon diumenge de maig, també s'hi feia ball al dessota l'alzina, esmentant que en els anys que s'esqueia Sant Isidre, en la vigília, les dues confraries organitzaven la festa, que era celebrada amb molta animació i constituïa un gran esdeveniment.

Aquest és l'arbre més popular i més admirat del Vallès, i és també l'alzina més gran de Catalunya.

FRANCESC GOSALBES I CASTAÑÉ.

(De "*Amics del Folklore de Catalunya*").

Endevinalla

Per més que em vinguis darrera
mai no em podràs atrapar,
i quan vulguis retirar-te
sempre t'hauré d'empaitar.

UAB
Biblioteca de Catalunya
(L'ombra).

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA
